

FRONTKJEMPERNE KARTLAGT - 50 ÅR ETTER

Angrer ikke sitt landssvik

Krigens frontkjemperne, av historien definert som våre fremste landssvikere, var velutdannede mennesker. De kom gjennomgående fra de høyere samfunnslag. De langt fleste av dem som overlevde krigen på Østfronten på fiendens side, klarte seg svært bra i det sivile liv i årene etter landssviksoningen.

Av OTTAR JAKOBSEN

Inger Cecilie Stridsklev, lege ved Telemark sentralsykehus i Skien, har gjennomført den hittil mest detaljerte studien av denne gruppen mennesker, 5000 i alt. Det har tatt henne ti år å gjennomføre det i norsk sammenheng enestående forskningsarbeidet.

På Østfronten

Stridsklev har i detalj tatt for seg et helt kompani frontkjemperne, 1. kompani, regiment Norge 1943. Soldatene i dette kompaniet, i alt 70 stykker, kjempet som alle de øvrige norske frontkjemperne på Østfronten. I alt mistet en femtedel av frontkjemperne livet i strid.

Stridsklev har i detalj kartlagt historien til 181 frontkjemper og sammenholdt opplysningene med totalgruppen, slik at undersøkelsen er representativ for samtlige frontkjemperne.

Inger Cecilie Stridsklevs undersøkelse utgjør en del av forskningsprosjektet Norge under okkupasjonen. Den kartlegger i detalj hvordan det har gått med frontkjemperne i livet etter soningen av landssvikdommen.

Gikk bra

- Det har gått overraskende bra med de langt fleste av dem, forteller hun.

Et stort antall mennesker gikk inn i forretningslivet etter krigen og soningen. Mange av dem gjorde det svært bra og tjente store penger. En femtedel av frontkjemperne endte opp som bedrifts- og organisasjonsledere. Flere av firmaene deres eksisterer i dag i beste velgående.

Et lite antall gikk det derimot galt med seinere i livet, men disse skjebnene er avgjort unntakene, går det fram av Stridsklevs undersøkelse.

Tatt i betraktning at frontkjemperne ble fratatt stemmerett og rett til utdannelse i lang tid, må dette betegnes som overraskende.

Forretningsfolk og bønder

Det er tre grupper nordmenn som ifølge studien må sies å være over-

FRONTKJEMPERNE KARTLAGT:
 Det har tatt Inger Cecilie Stridsklev ti år å gjennomføre kartleggingen av hvem frontkjemperne var og hvordan det gikk med dem etter krigen.

Foto: THORBJORN BERG

representert blant frontkjemperne. Svært mange av dem er eller var bondesønner og ofte odelsgutter. Likeledes er gruppen offiserer stor. Også mennesker som seinere ble forretningsfolk, er overrepresentert. Som gruppe kom relativt mange av frontkjemperne fra de høyere samfunnslag. Svært mange av dem hadde høyere utdannelse.

Bare to angret

Bare to av frontkjemperne i undersøkelsesgruppa har seinere kommet til den erkjennelse at de gjorde noe galt under krigen.

99 prosent står på at det de gjorde var rett, og at det var den vanlige nordmann som sviktet. Konklusjonen gjelder for hele gruppen på 5000 mennesker.

Kampen mot kommunismen og det å få frigjort Norge, nevnes som to hovedbegrunnelser for at disse menneskene gikk i krigen på tysk side. Forbannelse over kaoset i april-dagene 1940, da en rekke av de seinere frontkjemperne sloss på norsk side, nevnes også av mange som en hovedgrunn til det skjebnsvangre veivalget.

Vidkun Quislings parti Nasjonal Samling (NS) rekrutterte naturlig-

nok flest frontkjemperne.

En betydelig del av frontkjemperne var folk som seinere skulle tilhøre Bondepartiet.

En vesentlig observasjon er likevel at frontkjemperne kom fra nesten alle politiske partier og bevegelser. Partiet Venstre utmerker seg med få frontkjemper. Kommunistene hadde ingen.

Tidligere ustraffet

Et fellestrekk ved frontkjemperne framstår som særlig overraskende. Et overveldende flertall var bare i kontakt med rettsvesenet en eneste gang, og det var da de ble dømt for landssvik i rettsoppgjøret etter krigen. Som gruppe betraktet er frontkjemperne underrepresentert i strafferegistrene, går det fram av studien.

Barna til frontkjemperne måtte bote for foreldrenes handlinger. Mange av dem ble fratatt livforsikringen som deres fedre tegnet før de døde i krigen.

Blant barna er det mange som har hatt psykiske problemer, og forholdsvis flere enn foreldrene, som i nesten ett hundre prosent av tilfellene mener at det de gjorde var rett.

Uvillige under fanene. Barna til frontkjemperne måtte bote for foreldrenes handlinger. Mange av dem ble fratatt livforsikringen som deres fedre tegnet før de døde i krigen. Blant barna er det mange som har hatt psykiske problemer, og forholdsvis flere enn foreldrene, som i nesten ett hundre prosent av tilfellene mener at det de gjorde var rett.

I TJENESTE: Frontkjemperkompaniet med Olaf T. Lindvig

DEKORERES AV LIE: Olaf T. Lindvig dekorerer av politiminister og sjef for Germaniske SS i Norge, Jonas Lie, for sin krigsinnsats.

- Hitler var et dilemma for oss

Olaf T. Lindvig (79) fra Fåvang i Gudbrandsdalen er en av de 181 frontkjemperne i undersøkelsesgruppen.

Han er glad for at det endelig er gjort et detaljert forskningsarbeid for å kartlegge hvem frontkjemperne faktisk var.

- Vi mener at det vi gjorde var rett, sier han og sikter til Sovjetunionens og østblokkens vekst og fall.

Lindvig deltok i kampene

mot okkupasjonsmaktene i april-dagene 1940, men meldte seg seinere til aktiv tjeneste på tyskernes side.

Ikke hyggelig

- Vårt dilemma er at vi ved å gå med i krigen på tyskernes side, kjempet sammen med Adolf Hitler. Og det er ikke hyggelig å tenke på. Hvilken despot som var verst, vet jeg ikke, men her finnes det uansett ingen angrefrist, sier Lindvig.

- Vårt altoverskyggende mål var å bekjempe kommunis-

men, sier Lindvig, som slapp ut etter endt soning i 1950.

Da startet han sementfabrikk på Fåvang sammen med broren. Seinere arbeidet den tidligere SS-offiseren som inspektør i Securitas.

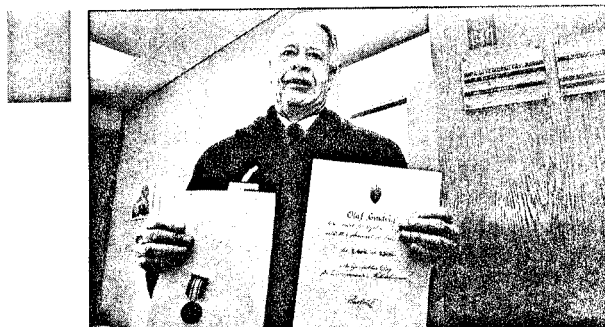
Gamle krigsmarker

Lindvig besøkte for kort tid siden gamle krigsmarker ved St. Petersburg sammen med en rekke av frontkjemperne. Her traff han fienden igjen.

- Det var veldig hyggelig, forteller han.

i spissen marsjerer ned Slottsbakken 17. mai 1943.

INGEN ANGER: Frontkjemperen Olaf T. Lindvig, her med den norske deltakermedaljen som han seinere leverte tilbake.